Başımın Tacı
Kerkük

Prof. Dr. Suphi Saatçi

ÖTÜKEN

Prof. Dr. Suphi SAATÇİ (Y. Mimar); 1946 yılında Kerkük'te doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kerkük'te tamamladı. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (bugünkü Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)'nin Yüksek Mimarlık Bölümü'nü bitirdi.

Doktorasını tamamladı (1992) ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde doçent oldu (1994). Daha sonra aynı üniversitede profesörlüğe yükseldi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde Rektör Yardımcılığına atandı (1 Şubat 2011). Bu görevinde iken yaş haddinden emekli oldu (1 Temmuz 2013). Günümüzde Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Ulusal ve uluslararası bilgi şöleni (sempozyum) ve toplantılarda sunulmuş bildirileri ve yayımlanmış bir çok makale, inceleme ve araştırma yazıları vardır. Mimar Sinan ve Osmanlı mimarlığının klasik çağı, şehir ve medeniyet, geleneksel Türk evi üzerine araştırmalar yapmıştır. Ayrıca Irak Türkmenlerinin kültür tarihi üzerine yayımlanmış eserleri de bulunmaktadır.

Saatçi'nin yayımlanmış kitapları şunlardır:

- **Kerkük Çocuk Folkloru**, İstanbul, 1984. (2. Baskı, İstanbul, 2008)
- **Mimar Sinan**, İstanbul, 1987.
- **Mimar Sinan'ın Yapılarındaki Kitabeler**, İstanbul, 1988.
- **Mimar Sinan ve Tezkiretü'l-Bünyan**, İstanbul, 1989.
- **Mimar Sinan and Tezkiretü'l-Bünyan**, İstanbul, 1989.
- **Irak Muasır Türk Şairleri Antolojisi**, Ankara, 1991.
- **Kerkük'ten Derlenen Olay Türküleri**, İstanbul, 1992.
- **Tarihi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı**, İstanbul, 1996.
- **Kerkük Güldestesi**, İstanbul, 1997 (2. Baskı, İstanbul, 2008)
- **Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım)**, Ankara, 1997.
- **Kerküklü Mehmet Râsih Öztürkmen-Hayatı ve Şiirleri-,** İstanbul, 2001.
- **Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri,** İstanbul, 2003. (3. Baskı, İstanbul, 2007)
- **Kerkük Evleri**, İstanbul, 2003. (2. Baskı, İstanbul 2013)
- **Hasretin Adı Kerkük,** İstanbul, 2004.
- **Bir Osmanlı Mucizesi Mimar Sinan,** İstanbul, 2005.
- **Kerkük'ün Sönmez Ateşi İzzettin Kerkük Armağanı**, İstanbul, 2006.
- **The Urban Fabric and Traditional Houses of Kirkuk,** İstanbul, 2007.

- **Kent Dokusu ve Geleneksel Evleriyle Kerkük**, İstanbul, 2007.
- **Irak Türkmen Boyları Oymakları ve Yerleşme Bölgeleri,** İstanbul, 2009
- **Osmaneli ve Geleneksel Evleri,** İstanbul, 2009 (Ortak Yayın)
- **Mimar Sinan** (Resimli), İstanbul, 2013.
- **Evliya Çelebi Kerkük'te**, İstanbul, 2013.

İÇİNDEKİLER

Başımın Tacı Kerkük (**Yavuz Bülent Bâkiler**)• 9

Bayram Sızısı • 15
Kerkük'e Sesleniş • 16
Yarınlara Doğru • 18
Özleyiş • 20
Kurbanam Kerkük'e Men • 21
Ağıt • 22
Başımın Tacı Kerkük • 25
Kardaşlık Okulumuz • 27
Ben Iraklı Türkmen'im • 31
Türkmen Kızı I • 32
Türkmen Kızı II • 34
Boynu Bükük Türkmen'em • 35
Tembel Abbas Marşı • 37
Türkmen Çocukları • 38
Bağımsız Irak • 39
Biz ki Türkmen'iz • 41
Petrol Olmasaydı • 43
Haraç Mezat • 45
Altunköprü Katliamı • 46
Kahraman Tuzhurmatı • 47

Tuzhurmatu Türkmen Oğlu Türkmen'dir • 48
Abdülvahit Küzecioğlu • 51
Hoyrat Güzellemesi • 55
Kerkük Destanı • 59
Kerkük'ün Yemek Destanı • 66
Türkmeneli Yurdunu Gezerken • 73
Sıla Özlemi • 81
Gecenin Karanlığı • 82
Tuzhurmatı'da Zaman • 84
Balkız Güzellemesi • 86
Doğum Günü Hediyesi-1 • 88
Doğum Günü Hediyesi-2 • 90
Ata Terzibaşı • 92
Haksızlık • 97
Mahşerin Dört Atlısı-1 / Nejdet Koçak'a Koçaklama • 98
Mahşerin Dört Atlısı-2 / Abdullah Abdurrahman • 100
Mahşerin Dört Atlısı-3 / Rıza Demirci • 101
Mahşerin Dört Atlısı-4 / Adil Şerif • 102

Başımın Tacı Kerkük

Yavuz Bülent Bâkiler

Vezinli-kafiyeli şiirlere hasret kaldık.

Çünkü Birinci Yeniler, yani Orhan Veli ve arkadaşları, şiirden vezni ve kafiyeyi kaldırdılar. Kendilerine İkinci Yeni diyenler de, şiirden manayı silip süpürdüler. "Şiirin manası olmaz. Şiir, makale, hikâye değildir ki manası olsun. Şiir manasızlığın manasını işler" diyerek göğüslerini kabarttılar. Mesela İkinci Yenicilerden İlhan Berk diyordu ki:

- Benim son kitabımın ismi: MISIRKALYONİĞNE. Bu üç ayrı kelimenin birleşmesinden meydana gelen yeni bir kelimedir. MISIR, KALYON ve İĞNE manası olan üç ayrı kelimedir. Bu üç kelimenin birleşmesinden meydana gelen MISIRKALYONİĞNE hiçbir manası olmayan bir kelimedir ve tek başına bile bir şiirdir!" vs.

Ben, bu yaşıma kadar "manasızlığın manası"nın ne demek olduğunu anlayabilmiş değilim. Ama hüzünle görüyorum ki, yeni şiir yazanlar, bu Birinci ve İkinci Yenicileri taklid ederek, alt alta, uzunlu kısalı bir takım manasız, tatsız, tuzsuz kelimeler, cümleler yazıyor, bunun da şiir olduğunu sanıyorlar. Böylece şiirimizi, bir çıkmaz sokağa doğru süpürüyorlar. Bu Birinci ve İkinci Yeniciler, kendilerini savunurken diyorlar ki:

- Bıktık usandık bu: Dağlar, Bağlar, Çağlar, Yağlar, Ağlar… kafiyelerinden! Halk şiirimizde, binlerce defa kullanılan bu eskimiş kafiyeleri artık kullanmamalıyız!

Şimdi bu itirazın ileri tutar bir tarafı var mı? Yurdumuzun bir bölgesi dağlık-bağlıksa, siz de o dağlık-bağlık bölgenin çocuğuysanız.. elbette dağlardan da, bağlardan da bahsedeceksi-

niz. Dağlar ve bağlar deyince, elbette ki onlarla ilgili çağları da, dağları da, bağları da hatırlayacaksınız.

Biz ömrümüz boyunca, belki de on bin defa: Anne, baba, yavrum, canım, evladım, diyoruz. Bıkıp usanıyor muyuz bu kelimelerden? Ve bu güzelim kelimeleri dilimizden çıkarıp atıyor muyuz? Veya bu güzelim kelimeleri kullanmak istemeyen kimseleri, aklı başında insanlar arasında görüyor muyuz?

Bazı kimselere göre şiir: "Bir kelime mimarisidir!"

Şiir bir kelime mimarisi ise, kelimeleri çok dikkatli seçmeliyiz. Birbirlerine uygun olmalarına, birbirlerine yakışmalarına dikkat etmeliyiz. Şimdi ben burada: "Her vezinli ve kafiyeli söz yığını şiirdir" demiyorum. Kat'iyen böyle bir iddiam yok. Ama veznin ve kafiyenin şiirin önemli unsurlarından olduğuna inanıyorum. Ve doğrusu, vezinsiz, kafiyesiz, manasız-mantıksız kelime yığınlarını, şiir diye kat'iyen kabul etmiyorum. Onları okurken anlatılmaz bir huzursuzluk duyuyorum.

Bunları şunun için yazıyorum: Önümde Suphi Saatçi'nin şiir kitabı duruyor. İsmi: BAŞIMIN TACI KERKÜK.

Bana göre, bu ismin bile bir müzikalitesi var. Sanki 7+7 veya 4+3 vezinli bir şiirin bir mısrai gibi iç çekiyor karşımda.

Suphi Saatçi Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitemizde bir ilim adamı. İçinde oturduğumuz veya önünden geçip gittiğimiz binaların ölçüleri üzerinde duran bir öğretim üyesi. Ve Kerkük, onun doğup büyüdüğü, üniversite yıllarına gelinceye kadar yatıp kalktığı, en yakınlarını toprağına uzattığı bir mübarek, bir güzel, bir melül-mahzun Türk şehri! Kerkük şimdi, Yahya Kemal'in ifadesiyle "Mahzun sınırlarımızın" dışında, Irak topraklarında kalan kolsuz kanatsız bir şehir. Horasan'dan yola çıkan *Oğuz Türkleri*, Anadolu topraklarından önce Kerkük'ü fethetmişlerdi. Soyumuz-sopumuz, Anadolu'dan önce, Kerkük'te yaşamaya başlamışlardı. Son Osmanlı Meclisi, Kerkük'ün bizin millî sınırlarımız içerisinde

kalmasına karar vererek dağılmıştı. İlk Cumhuriyet Meclisimiz de aynı düşüncelerle ve kararla yasama yılını selamlamıştı. Ama İngilizler, Şeyh Said'i ayaklandırarak, bir petrol bölgesi olan Kerkük'ü bizden koparmışlardı. Şimdi Suphi Saatçi'nin BAŞIMIN TACI KERKÜK isimli şiir kitabı, bir bakıma, bir isyan çığlığı olarak karşımıza çıkıyor. Kitapta 38 şiir var. Bu şiirlerden 13 tanesi 6+5 vezniyle, 10 tanesi 4+4 vezniyle, 10 tanesi 4+3 vezniyle 5 tanesi de serbest vezinle yazılmış.

Suphi Saatçi, Kerkük Türkmenlerinden bir ilim adamı. Onun profesör ünvanının yanında bir de şairlik vasfı var. Bu bakımdan: BAŞIMIN TACI KERKÜK, baştan sona kadar bir büyük acının ve isyanın şiirleriyle yüklü bir kitap.

Suphi Saatçi, Boynu Bükük Türkmenem şiirinde diyor ki:

Yalnız kaldım dardayam
Boynu bükük Türkmen'em
Kimse bilmez hardayam
Boynu bükük Türkmen'em

Ettiler viran meni
Olmadı soran meni
Tanımaz gören meni
Boynu bükük Türkmen'em

Gözledim sağı solu
Nerdedir Türk'ün kolu
Yetiş ey Anadolu
Boynu bükük Türkmen'em

Saatçi, bu şiirin sonunu güzel bir hoyratla bitiriyor. Bilindiği gibi hoyratın en önemli özelliği, bir cinasla güzelleşmesidir. Cinas, yazılması ve okunması aynı olan, ama ayrı manalar taşıyan kelimelerdir. Hoyratın birinci mısraı, üç veya dört he-

celi bir kelimedir. Diğer mısralar ise 4+3 vezniyle yazılmışlardır.
Suphi Saatçi, bu şiirin son kıtasında şöyle söylüyor:

Türkmen'em
Oğuz Bayat Türkmen'em
Kerkük Erbil Musul'da
Unutulmuş Türk menem

Suphi Saatçi, neden acılarla, isyanlarla, sitemlerle yüklü bir şiir kitabıyla karşımıza çıkıyor? Bu sorunun cevabını veremeyenler BAŞIMIN TACI KERKÜK kitabını anlayarak, duygulanarak okuyamazlar. Evvela Irak'ta, Kerkük ve çevresinde, yani bizim güney sınırlarımızın dışında, bizim gibi tamamen Oğuz boylarından olan, iki buçuk milyonun üzerinde soydaşımız yaşamaktadır. Kerkük'te, Erbil'de, Musul'da, Altunköprü'de, Tuzhurmatu'da yaşayan Türkmenler, Anadolu'nun fethinden çok önceki yıllarda, o topraklara yerleşmiş soydaşlarımızdırlar.

Ve o soydaşlarımız, çok uzun yıllardan beri Müslüman kardeşimiz olarak bildiklerimizin akıl almaz zulümleri, baskıları altında bulunuyorlar.

Irak'ta yaşayan Türkmen soydaşlarımız, Irak devletine karşı hiçbir isyan hareketine girişmedikleri halde, idareye baş kaldırmadıkları, askeri ve polisi kurşunlamadıkları, etrafı yakıp yıkmadıkları, Irak bayraklarını serenlerden indirmedikleri halde.. vahşiyane zulümlerle yok edilmek istenmektedirler. Yerlerinden, yurtlarından sürülmektedirler. En masum evlâtlarını darağaçlarında görmektedirler. Bütün bu facialara şahid olan Kerkük asıllı Türkmenler, elbette seslerini yükselteceklerdir. Elleri kalem tutan Türk asıllı yazarlar, soyumuza karşı yapılan bu insanlık dışı vahşî uygulamaları elbette yazacaklardır.

Çünkü, sevgili peygamberimizin belirttiği gibi: "Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır."

Suphi Saatçi'yi okuduğumuz zaman görüyoruz ki o, "Cemiyet için sanat" anlayışı içindedir. Bu bakımdan BAŞIMIN TACI KERKÜK kitabında, bir tek aşk şiiri yoktur. Mehmet Akif Ersoy da, SAFAHAT isimli muhteşem eserinde kendi meselelerini değil, milletimizin önemli davalarını ele alan şiirlerini bir araya getirmişti. Görüyoruz ki Suphi Saatçi'nin yazdıkları da realist ve didaktik şiirlerdir. O, iki buçuk milyonun üzerinde mağdur ve makhûr Irak Türklüğünün büyük acılarını ortaya koyan şiirler yazmıştır. Yaşanan büyük acıları, anlaşılır, güzel bir Türkçe ile şiirleştirmiştir. Bu çok mu önemli mi diyeceksiniz? Elbette çok önemli. Edebiyatımızın her dalında eser veren kalemler milletimizin çeşitli acılarına elbette kayıtsız kalamazlar. Kalmamalıdırlar.

Meşhur Fransız yazarlarından H. de Balzac: "Millet, edebiyatı olan topluluktur!" diyor. Necip Fazıl Kısakürek de; "Bir milletin edebiyatı yoksa o milletin hiçbir şeyi yok demektir!" inancındadır. Şimdi, bizim kalem erbabımız, bizim büyük acılarımızı yazmayacaklarsa, ortaya koymayacaklarsa, bize kim sahip çıkacaktır? Hangi millet? Hangi milletin yazarları?

Burada bir hususu bir kere daha açıklamak istiyorum: 1915 yılında, Türk Ermeni çekişmeleri, dövüşmeleri dolayısı ile biz, bütün dünya milletleri karşısında yapayalnız kaldık. Otuz civarında devlet, Ermeni tehcirinde bizi suçlu gördüler. Halbuki, 1915 yılında cereyan eden hadiselerde, millet olarak değil yüzde bir, binde bir bile bizim bir suçumuz yoktu. Hal böyle olmasına rağmen bir takım devletler, Ermeni iddialarının yanında yer aldılar. Niçin? Çünkü bizim edebiyatçılar o hazin hadiseler üzerinde hiç durmadılar. 1915 yılında, arkadan nasıl vurulduğumuzu, nasıl ihanete uğradığımızı, on binlerce insanımızın nasıl boğazlandığını, nasıl yerlerinden yurtlarından olduklarını yazmadılar. O günlerin şiirini söylemediler.

Türküsünü yakmadılar. Tiyatrosunu, romanını, hikâyesini ortaya koymadılar. Yazan, çizen, konuşan, birin üzerine bin koyarak anlatan Ermeniler oldu. Neticede suçlu biz olduk. Bizim zavallı aydınlarımız ve edebiyatçılarımız diyemediler, yazamadılar ve en basit bir soruyu bile sormadılar: Biz Ermenilerle 1071 Malazgirt zaferinden sonra beraber olduk. 1915 yılına kadar 844 yıl bir arada dostça yaşadık. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Ermeni asıllı iki kişiyi sadrazamlık makamına getirdik. 29 Ermeniye paşalık rütbesi verdik, 30 civarında Ermeni milletvekilimiz vardı. Hazine-i Hassa Bakanımız, Maliye Bakanımız, PTT ve Bayındırlık Bakanımız, Dışişleri Bakanımız Ermeni asıllı idi. Peki ne oldu da, Birinci Dünya Savaşı'na dünyanın en geri, en zavallı, en akılsız bir devleti bile böyle bir kararla başına bela açmayacağı halde, biz güya böyle bir harekette bulunduk? Biz niçin Ermenilerle bir çıkmaza girdik? Bu soruyu, aydınlarımız bile sormuyorlar. Çünkü bilmiyorlar. Bilmedikleri için milletler camiasında bizi suçlu durumuna düşürüyorlar. Şimdi diyeceksiniz ki o Ermeni meselesiyle Suphi Saatçi'nin şiir kitabı arasında nasıl bir bağlantı var? Ben diyorum ki, yüzde yüz bir bağlantı mevcut. Çünkü Suphi Saatçi, milletimizin Irak'ta maruz kaldığı büyük vahşeti, şiirlerine aksettiren, milletimize sahip çıkan, haksızlık karşısında susmayan asil bir kalem. BAŞIMIN TACI KERKÜK şiir kitabını bütün Türkçe ve edebiyat öğretmenlerimiz, çocuklarımıza okutmalıdırlar. Her Türk aydını, Suphi Saatçi gibi Kerkük'ü başının tacı bilmeli...

Bayram Sızısı

Söyleyin
Gönül nasıl karşılasın bayramı
Bir sızı var içimde
Yine bu bayram akşamı

Gönlüm
Çok uzaklardadır şimdi
Çilekeş insanlarla beraber
Kimsesiz topraklardadır şimdi

Hayır
Kaderi bu değil Türk'ün
Doğan güneşle Kerkük'ün
Dinecek ağrıları
Ümidi
Ay yıldızlı bayraklardadır şimdi

Kerkük'e Sesleniş

Şu dağların ötesinde
Eşsiz bir Türk şehri vardır
Bülbül şakır Türkçesinde
Şehit dolu bir diyardır
Akşam olur her yer sönük
Alev alev yanar Kerkük

Böyle yanar sürer hâli
Artık ona yaklaşılmaz
Bu şehrin acı masalı
Çok uzundur konuşulmaz
Çırpınıyor onda Türklük
Alev alev yanan Kerkük

Şafakta kuşlar öterken
Sevgilisini anarmış
Akşamları gün batarken
Derdine ağlar yanarmış
Çırpınıyor onda Türklük
Alev alev yanan Kerkük

Nice yıldır hep koşarak
Hiç yılmadan yorulmadan
Yaralı bitkin düşerek
Anılmadan sorulmadan
Çırpınıyor onda Türklük
Alev alev yanan Kerkük

Kızarmıştır ufkun neden
Neden böyle yanıyorsun
Düşünerek hayal eden
Bir yetimi anıyorsun
Çırpınıyor onda Türklük
Alev alev yanan Kerkük

Bir gün elbet hak seslenir
Türk ordusu dikilince
Kerkük seması süslenir
Bir al bayrak çekilince
Çırpınıyor onda Türklük
Alev alev yanan Kerkük

Yarınlara Doğru

Sade vakur duruşun
Bin bir güzellik saklar
Doğup büyüdüğüm
Ninnisiyle uyuduğum
Dertli hikâyem öksüz memleketimsin

Beni sürükleyen Kerkük akşamlarıdır şimdi
Ne yeşil Boğaz avutur gönlümü ne de Adalar
Beni sürükleyen Kerkük akşamlarıdır şimdi
Akşamları Kerkük'te başkadır bahar

Beni sürükleyen Kerkük akşamlarıdır şimdi
Fuzûlî'den okuyor kahvede bir yaşlı
Seyrana çıkan güzeller görüyorum
"Güzellerde bir güzel var" fakat mahzun duruşlu
Ve gözleri nişanlımın
Bu bahar da mı kalacaktı yaşlı

Bu gürültü artık susmalı
Kesilmeli yapmacık laflar
Seni anlamak için gönüller arınmalı biraz
Günahkâr ellerle dua
Kirli dudaklarla niyaz olmaz

Dününden kopmuşları bırakalım bir yana
Dağılsın yüreksizler saflar da temizlensin
Sana yürekliler gerek onlar kalmalı

Dilekler dilekler yeşerir bir gün
Temiz gönüllere müjde saçar şafaklar
Ve sana yarınlar kim bilir
Kim bilir neler saklar